

CAPITOLUL 1

Realitatea întrupării lui Dumnezeu

In primul volum al acestei lucrări am arătat că iubirea este trădată pe pământ, că omul reușește să trădeze chiar Iubirea absolută. Dar esențială, primordială și definitivă nu rămâne trădarea ci iubirea. Oricât ar fi de trădată sau uitată, „iubirea nu cade niciodată” (I Cor. 13,8). Oricât s-ar întuneca lumea, oricât s-ar căsca absurdul și ar rânji trădarea, lumina Ființei rămâne suverană: „lumina luminează în întuneric și întunericul nu a cuprins-o” (Ioan 1,5). Existența însăși e proba sensului ce domină absurdul și neființa, iar trădarea nu face decât să accentueze absolutul și biruința iubirii. În ultimă instanță, numai iubirea există, iar omul ca experiență a iubirii își este sieși mărturie a acestui Absolut. Dacă ar ști ce și Cine este Iubirea pe care o trădează, dacă ar înțelege cine este Iisus Hristos, poate că omul nu L-ar mai trăda.

În volumul I am afirmat că Iisus Hristos este Dumnezeu. Am afirmat, dar nu am argumentat; de aceea, vrem să prezentăm aici probele Divinității Lui. A vorbi despre iubirea și autenticitatea lui Iisus Hristos înseamnă a mărturisi Dumnezeirea Lui ca Fiu al lui Dumnezeu sau Dumnezeu întrupat, căci El este singurul întemeietor de religie care, om fiind, a pretins că este Dumnezeu. De aceea, înțelegerea Dumnezeirii Lui cere, în primul rând, înțelegerea întrupării lui Dumnezeu.

Toate religiile învață pe credincioșii lor că Dumnezeu i-a creat pe oameni, este apropiat și le poartă de grijă, dar

în toate Dumnezeu rămâne străin ființial omului. Chiar dacă este „iubitor”, în religiile ne-creștine El este iubirea-de-departe; trebuie înțeles că depărtarea iubirii nu este geografică, iar apropierea ei este numai intimitatea ființială, și nu morală. Totdeauna omul a sperat în apropierea lui Dumnezeu, dar niciodată n-a visat la întruparea Lui, adică la înomenirea definitivă a lui Dumnezeu. Ideea întrupării este o noutate absolută și insuportabilă. Sf. Ioan Damaschinul spune că ea este „*singurul lucru nou sub soare*” („Dogmatica”, III,1); de fapt, ea este mai mult: singura noutate în existență, pentru că este noutate chiar în Dumnezeu. Ea nu înseamnă numai un chip temporar al lui Dumnezeu, sălășluit provizoriu într-un om din Nazaret, ci asumarea ființială și definitivă a omenității de către Dumnezeu. Întruparea lui Dumnezeu în Iisus Hristos nu înseamnă că recunoaștem într-un om pe Dumnezeu (ca la buddhiști pe Boddhisatva), ci că recunoaștem pe Dumnezeu ca om. Omul Iisus nu este un avatar al lui Dumnezeu ci Dumnezeu însuși ca Persoană specială, unică în două firi, divină și umană, pentru că iubirea lui Dumnezeu pentru om nu este într-un timp și pentru un timp, ci din veci și pentru veci. Din punctul de vedere al lui Dumnezeu, omul există din veșnicie și pentru veșnicie.

Trebuie recunoscut că ideea întrupării lui Dumnezeu este nu numai Noutatea absolută, ci chiar Imposibilul. Ea pare curată nebunie: din punct de vedere filosofic o absurditate și o imposibilitate, iar din punct de vedere teologic o blasfemie. Cum să se schimbe Dumnezeu, cum să se facă altceva, cum să se denatureze? Cum poate gândi omul așa ceva? Pe ce se bazează, căci totul este împotriva acestei idei?! Arta și teologia se pot complăce în ea căci, oricum, ele nu respectă logica, dar știința și filosofia o resping categoric. Toată logica și toată experiența par să stea împotriva Întrupării: totdeauna omul a avut ideea de Dumnezeu, dar niciodată n-a pus mâna pe El. Așa

cum nimeni nu poate nega inexorabilul morții, tot astfel pare că nimic nu poate dovedi sau susține Întruparea. Stranietatea acestei idei este absolută iar șocul ei este incomensurabil, căci dacă e adevărată ea aruncă în aer tot ce știa omul până atunci despre ființă, despre Dumnezeu, om și lume. Dacă e adevărată, ea face praf și pulbere toate religiile și credințele și impune un singur Dumnezeu adevărat: Iisus din Nazaret.

Este ușor de înțeles că împotriva Întrupării stau permanent o mulțime de obiecții. Acestea par insurmontabile iar respingerea lor e foarte dificilă, căci însăși ideea de Întrupare se vede „admirabilă, sublimă, dar lipsește cu desăvârșire”.

Obiecțiile împotriva Întrupării

Obiecțiile împotriva Întrupării sunt, în principal, *obiecții filosofice* și *obiecții teologice*. Toate obiecțiile sunt extrem de puternice, pentru că sunt fundamentale, simple și pe înțelesul oricui.

Obiecțiile filosofice principale sunt acelea că absolutul nu poate deveni relativ, spiritul nu se face materie, veșnicia timp, infinitul finit, necuprinsul cuprins sau divinul uman. Cum poate un produs al naturii să fie identificat cu principiul care l-a generat, cum poate o creatură să nască pe Creatorul ei ? Întruparea pare să încalce proprietatea termenilor; ea pare să nege nu numai logica sau înțelegerea, ci însăși ființa și existența, întrucât le întoarce pe toate pe dos! Ea contrazice totul și în primul rând Absolutul sau Principiul, care nu poate cunoaște devenire sau schimbare, căci s-ar contrazice, anula sau sinucide. Absolutul sau Principiul existenței se numește așa pentru că nu se poate relativiza, amesteca sau confunda cu altceva. Exact în acest sens spunea Platon că „nici un Dumnezeu nu se amestecă cu oamenii” („Banchetul”, 203 a).

Există însă răspunsuri la toate aceste obiecții, iar dacă este riguroasă și onestă filosofia le poate înțelege. În ce privește raportul absolutului cu relativul, Întruparea nu înseamnă schimbarea sau relativizarea ci tocmai afirmarea lui, căci trebuie observat că atingerea absolutului de relativ sau lucrul absolutului cu relativul este tocmai proprium-ul sau suveranitatea lui; căci, dacă n-ar putea lucra cu relativul fără să fie afectat în el însuși, absolutul n-ar fi absolut! La fel, în raportul infinitului cu finitul, „*finitul nu este opusul infinitului*”¹, și tocmai raportul lor „*permite infinitului să asume și să cuprindă finitul fără a înceta să fie infinit*”², căci fără această capacitate n-ar mai putea fi numit infinit.

Nici veșnicia nu este negată de Întrupare, ca manifestarea ei în timp, căci ea nu exclude și nu se opune timpului. Așa cum creatura nu se opune Creatorului ci îl revelează, tot astfel timpul nu este decât lucrarea sau deschiderea veșniciei. Întrucât nu există de sine, ci e lucrarea eternității, aceasta se poate manifesta prin timp iar timpul o poate mărturisi.

Întruparea este și un raport al invizibilului cu vizibilul. Ea dovedește că absolutul, ca invizibil, se poate face vizibil, pentru că „*invizibilul este măduva vizibilului (așa cum atomul este, în ultimă instanță, invizibil, n.n.) și stăpânește vizibilul ... fiindcă invizibilul este întotdeauna mai amplu, mai întins și mai abisal decât vizibilul*”³. Întruparea este revelarea deplină a lui Dumnezeu, a Invizibilului, pentru că „*din punct de vedere fenomenologic, Revelația este un fenomen saturat ... Hristos este nevizibil după cantitate,*

¹ Karl Rahner, *Tratat fundamental despre credință*, Editura Galaxia Gutenberg, Târgu-Lăpuș, 2005, p. 332.

² David B. Hart, *Frumusețea infinitului*, Editura Polirom, Iași, 2013, p. 439.

³ Sf. Iustin Popovici, *Abisurile gândirii și simțirii umane*, Editura Sophia, București, 2013, p. 171.

insuportabil după calitate, absolut după relație și de neprivit după modalitate ..."⁴.

La obiecția că Întruparea contrazice necesitatea Absolutului, se poate răspunde că Absolutul nu este numai necesitate ci mai presus de toate este libertate sau, mai exact, este un raport paradoxal, suprem și de neînțeles, între necesitate și libertate. Numai El este simultan necesitate și libertate absolută. Dar, în virtutea libertății Sale, el nu este prizonierul propriei Sale ființe și, în acest sens, „*venirea incognito a lui Dumnezeu ca om în istorie «trebuie» să existe din necesitatea libertății înseși*”⁵. Necesitatea lui Dumnezeu e libertatea iar libertatea lui Dumnezeu e necesară: altfel n-ar fi nici atotputernic, nici liber, nici necesar.

Tot astfel, filosofia nu concepe Întruparea pentru că aceasta afirmă că, făcându-se om, Dumnezeu a murit pentru oameni. Evident că ideea morții lui Dumnezeu este o contrazicere totală a lui Dumnezeu, o imposibilitate și o nebunie. Dar teologia răspunde și aici că moartea lui Iisus Hristos nu privește firea sau ființa Lui divină ci numai pe cea umană. Fără îndoială că El simte moartea în toată persoana Sa; totuși, nu trebuie uitat că, chiar făcând „experiența” morții, Dumnezeu e Viața absolută și Suveranul pentru care moartea nu are înțelesul și puterea pe care o experiază omul. În virtutea unirii dintre firea Sa divină și cea umană, chiar firea Sa umană rămâne tare în moarte și nu cunoaște descompunerea, conform mărturiei biblice.

Toate obiecțiile filosofice împotriva Întrupării se bazează pe logică, pe adevărul, certitudinea și forța ei. Or, tocmai

⁴ Nicolae Turcan, *Apologia după sfârșitul metafizicii*, Editura Eikon, București, 2016, p. 236; vezi și Jean-Luc-Marion, *Fiind dat*, Editura Deisis, Sibiu, 2003, p. 383 și 400.

⁵ Joseph Ratzinger, *Introducere în creștinism*, Editura Sapientia, Iași, 2004, p. 187.

de aceea, toate pot fi respinse. Căci Ființa și existența înseși nu sunt logice ci sunt paradoxale; paradoxul este însăși esența, baza și stabilitatea ființei. Omul experiază și se poate convinge de această realitate prin experiența supremă, cea a iubirii. Iubirea ni se impune nu ca logică sau rațiune, ci totdeauna supra-logică și paradoxală.

Oricât ar părea de dificile cele filosofice, **obiecțiile teologice** sunt mult mai grele și mai grave, pentru că Dumnezeu e mai concret decât Principiul sau Absolutul, adică persoana impune mai mult decât substanța.

Prima obiecție teologică este imuabilitatea (adică ne-schimbabilitatea) lui Dumnezeu, asemănătoare obiecțiilor filosofice. Nu e vorba numai de simplele principii filosofice privind în general ne-devenirea, ci de faptul că Întruparea pretinde, în chip inimaginabil și imposibil, că „*Cel fără de început începe a fi ... Cel nezidit primește chipul făpturii ...*”⁶, transgresând identitățile și proprietățile termenilor. Omul nu este cutremurat atunci când cineva argumentează absolutul, imuabilitatea sau devenirea ființei; argumentările și calculele filosofice îl pot impresiona dar nu șoca. În schimb, afirmația că Dumnezeu însuși se poate schimba îl îngrozește și-l depășește, căci nu e vorba de relativizarea unui principiu sau a unei substanțe, ci a Vieții absolute care ne dă viață. Dacă și Dumnezeu se poate schimba, atunci pe ce ne mai putem baza, ce mai rămâne sigur? În sfârșit, dar nu în ultimul rând, Întruparea este considerată de teologiile ne-creștine nu numai imposibilă ci și nedemnă de Dumnezeu. Trebuie memorat faptul că până la Iisus Hristos – și chiar după El – oamenii au sperat tot timpul în apropierea lui Dumnezeu dar n-au conceput niciodată umanizarea Lui, nu numai pentru diferența

⁶ Arhim. Sofronie Sacharov, *Nașterea întru împărăția cea neclătită*, Editura-Reîntregirea, Alba Iulia, 2003, p. 69. Vezi și cântarea de la slujba Nașterii Domnului: „Cel fără de-nceput se începe ...!”.

Cuprins

Capitolul 1:

REALITATEA ÎNTRUPĂRII LUI DUMNEZEU.....	5
Obiecțiile împotriva Întrupării	7
Posibilitatea Întrupării	15
Necesitatea Întrupării.....	21
Certitudinea, autenticitatea sau realitatea Întrupării	26
Modul Întrupării	33
Consecințele Întrupării	41

Capitolul 2:

DIVINITATEA EVANGHELIILOR	63
Valoarea lor ca documente istorice	63
Calitatea autorilor.....	66
Istoricitatea lucrurilor din Evanghelii	74
Metodele cercetării Evangheliilor	80
Canonul Evangheliilor.....	89
Raportul dintre Evanghelii.....	104
Evangheliile, documentul Noutății absolute	112

Capitolul 3:

CHIPUL EVANGHELIC AL LUI IISUS HRISTOS	117
Varietatea chipurilor Sale	118
Existența istorică a lui Iisus.....	121
Profilul psiho-somatic al lui Iisus	125
Ce a fost Iisus?	137
Cum poate fi recunoscut?.....	168

Capitolul 4:

DIVINITATEA ÎMPLINIRII PROFEȚIILOR MESIANICE	173
Proba timpului	175
Principalele profeții	178
Asumarea dinainte de împlinire	189
Alte profeții și aspecte	191

Capitolul 5:

DIVINITATEA CUVÂNTULUI LUI IISUS HRISTOS	199
Cuvânt și persoană.....	199
Dimensiunile Divine ale Cuvântului Său	204
Cuvântul care „absolutizează” omul	213

Capitolul 6:

DIVINITATEA FAPTELOR SALE	223
Divinitatea faptelor ne-miraculoase	223
Divinitatea minunilor Sale.....	227
Specificul minunilor lui Iisus	241

Capitolul 7:

DIVINITATEA ÎMPĂRĂȚIEI SALE	249
Împărăția: împlinirea și depășirea lui Israel	250
Împărăția: eshatologie și istorie	254
Împărăție și lume.....	260
Împărăție și Biserică	267

Capitolul 8:

DIVINITATEA SA CA PREZENȚĂ SUVERANĂ	273
Exemple evanghelice.....	275
Suveranitatea Întemeietorilor.....	277
Suveranitatea ca și Cruce și Fiu al Omului.....	285
Suveranitatea ca și Conștiință și Libertate absolută.....	288
Suveranitatea ca Persoană totală.....	291
Suveranitatea ca smerenie, iubire și asumare	295

Capitolul 9:

DIVINITATEA CA MESIA ȘI FIUL LUI DUMNEZEU	303
Manifestarea mesianității lui Iisus	304
Mesia Cel Așteptat	309
Mesia special, Mesia-dincolo-de-Mesia.....	313
Fiul Omului și Domnul	319
Fiul lui Dumnezeu	324

Capitolul 10:

DIVINITATEA PĂTIMIRII LUI IISUS HRISTOS	335
Arestarea și Procesul lui Iisus	337
Autorii condamnării și morții lui Iisus	345
Motivete, cauzele și crima condamnării.....	349
Cina cea de Taină și Ghetsimani	353
„Iată Omul!” și Crucea	365
Calitatea suferinței lui Iisus.....	381

Capitolul 11:

DIVINITATEA MORȚII LUI IISUS.....	385
Realitatea morții lui Iisus	385
Înmormântarea lui Iisus	391
Calificarea și responsabilii morții.....	394
Necesitatea și calitatea morții lui Iisus.....	398
Pogorârea la iad	408
Consecințele morții lui Iisus	412

Capitolul 12:

DIVINITATEA JERTFEI SALE RĂSCUMPĂRĂTOARE	415
Ce este jertfa?	416
Necesitatea jertfei.....	421
Momentele principale ale jertfei lui Iisus	425
Jertfă și păcat.....	431
Necesitatea jertfei sângeroase	434
Jertfa ca reprezentare sau recapitulare	438
Jertfa ca răscumpărare.....	445
Consecințele Jertfei.....	451

Capitolul 13:

DIVINITATEA ÎNVIERII LUI IISUS HRISTOS	459
Importanța Învierii	461
Probele Învierii: mormântul gol	465
Probele Învierii: arătările Celui Înviat	469
Alte explicații și argumentări	477
Autorii Învierii	482
Raportul Învierii cu istoria	486
Trupul înviat al lui Iisus.....	496
Conținutul și consecințele Învierii	502
Înălțarea la cer.....	508

Capitolul 14:

DIVINITATEA SA CA PREZENȚĂ ACTIVĂ ÎN ISTORIE	511
Relicvele sau urmele lui Iisus	514
Realitatea lucrării lui Hristos în istorie	521
Creștinismul, autorul umanismului,	524
civilizației și culturii.....	524
Hristos în martirii istoriei	532
Hristos în Biserică	537
Hristos în sfinți.....	540
Solus Deus, solus Christus!	545